

La dignitat del record

Ahir anàrem a Longarone, província de Belluno, a saludar el senyor Marcello, de cabells blancs i posat vivíssim que visqué de molt jove la tragèdia de la presa del Vajont. Pels qui hem anat coneixent la desgràcia de Longarone, on el dia 9 de novembre de 1963, de nit, l'esllavissada d'una muntanya en la presa construïda al davant de la vila provocà una onada d'aigua i fang que fulminà tot el poble sencer mentre la gent dormia, la coneixença de la complexitat del cas ens ha omplert d'estupor, de ràbia i de pietat. No podia ser d'una altra manera.

Aquesta vegada hem fet via fins a Belluno, la capital administrativa de la província. A la plana fa calor: "un caldo da morire", diuen els italians. Al vespre plou. El temporal sol ser formidable. És *weekend*. Els venecians puguen cap al Alps en corrua d'automòbils sota la pluja espessa i grisa.

Passem per Fortegna. Marcello ens pregunta si volem veure el cementiri de la memòria de les víctimes del Vajont. Assenteixo lleument. Només amb un moviment lleuger de cap. Un moviment dels ulls. Ell fa un cop sec de volant sobtat. Comprenc que té ganes d'anar-hi per alguna raó que no entenc. Gira contradint la llarga columna de cotxes que puguen cap a la muntanya. Fa un gir perillós cap a l'esquerra i un automòbil li toca el clàxon. Ell crida els que esdeven els únics renecs de la jornada: "merda, estupidi!" De seguida fem via cap al monumental cementiri

UN CEMENTIRI MONUMENTAL RECORDA ELS CENTENARS DE MORTS DE LA TRAGÈDIA DE LA PRESA DEL VAJONT EL 1963

que es pot visitar sempre mentre no para de ploure. Per un caminet lateral hi entrem amb el cor encongit. Un seguit de rengleres blanques de tombes sense altre senyal que el nom i l'edat. Pel mig una sala porxada, amb columnes d'aire frugal, clàssic, contingut. Al costat i al bell mig, arbres, alguns d'un roig fos. Al davant una església, al costat unes estàtues de color blanc. Allà hi trobem centenars de tombes perfectament alineades. Verd i blanc en harmonia. El monument funerari imita els cementiris dels caiguts en la batalla. Recorda els cementiris dels aliats a Normandia, diu la companya. Sense creus. Hi passegem amb la mirada perduda en els noms i les edats dels difunts.

Marcello cerca amb la mirada una determinada inscripció. Un nom perdut i una edat. Assenya una tomba amb emoció continguda: Marina Pontone, 14 anys. El nom i l'edat de la noia que ell mirava a l'adolescència. La noia de catorze anys que ell mirava, enamorat. Ens l'ensenya sense patetisme. Plou de bell nou, amb ganes. Ens refugiem a l'església on també hi són els noms, en ordre alfabètic. Eren dues germanes. Moriren soles, a casa. Caminen de nou entre les tombes, cap a les estàtues. N'hi ha tres: una mostra una dona embarassada. La miro fugaçment: les vides perdudes abans i tot de nàixer. Silencios. Les paraules cauen xopes de pluja. Venteja. Pugem carretera amunt.

El monument és un exemple magnífic de la dignificació del record dels morts. Una cosa que malauradament no hem sabut fer amb el record dels morts de la nostra guerra civil, balbucejó al Marcello, mentre partim.